

European Federation
of Building
and Woodworkers

Gasthuisstraat 31, Bus 1
B - 1000 Brussel

Tel.: +32-2-227 10 40
Fax: +32-2-219 82 28
E-mail: info@efbh.be

Louizalaan 225
B - 1050 Brussel

Tel.: +32-2-514.55.35
Fax: +32-2-511.02.76
E-mail: info@fiecu.eu

SOCIALE IDENTITEITSKAARTEN voor de EUROPESE BOUWSECTOR

Januari 2015

Samenvatting en algemene conclusies van het project

Uitgever: Werner Buelen

Auteurs: Namens AEIP, Francesco Briganti en Magdalena Machalska, Prof. dr. Heinz-Dietrich Steinmeyer en Werner Buelen

Project uitgevoerd met de
financiële steun van de Europese
Commissie

INHOUDSTAFEL

1	Voorwoord.....	4
2	Inleiding	5
3	Samenvatting en overzicht van de bestaande systemen van sociale identiteitskaarten.....	7
3.1	Types van sociale identiteitskaarten	7
3.2	Sociale identiteitskaarten in een grensoverschrijdende context.....	10
3.3	Sociale identiteitskaarten en de erkenning van beroeps- en vakopleidingen en werkervaring in de sector	12
3.4	Sociale identiteitskaarten en de erkenning van VGW-opleidingen	12
3.5	Sociale identiteitskaarten en de preventie/opsporing/bestrafing van zwartwerk of illegale tewerkstelling.....	13
4	Algemene conclusies van het project.....	15

1 Voorwoord

Dit rapport is het resultaat van een Europees project dat de Europese sociale partners in de bouwsector – de Europese Federatie van Bouw- en Houtarbeiders (EFBH) en de Bond van Europese Industrieën in de Bouwsector (FIEC) – uitvoerden met financiering en ondersteuning van de Europese Commissie.

Zonder de actieve betrokkenheid van de nationale sociale partners uit de bouwsector in de betrokken landen (België, Frankrijk, Denemarken, Zweden, Luxemburg, Spanje, Litouwen, Nederland, Duitsland, Finland, Roemenië en Italië) was dit rapport nooit mogelijk geweest. We zijn dankbaar voor het werk dat vele nationale sociale partners hebben geleverd en het geduld dat zij hebben getoond tijdens de eerste fase (informatievergaring) en de tweede fase (controle van de vergaarde informatie) van het project. Een team van experts, die nationaal werden aangewezen, zette met grote precisie de enorme hoeveelheid beschikbare informatie en knowhow om in leesbare en toegankelijke nationale rapporten. U vindt de namen van de experts op het einde van het rapport. Zij gaven bij hun werk blijk van een sterk engagement en waren steeds bereid om de vragen te beantwoorden van de leden van de paritaire stuurgroep. De heer Francesco Briganti en mevrouw Magdalena Machalska, de Europese coördinatoren van het project die namens de Europese Vereniging van Paritaire Instellingen voor Sociale Bescherming (AEIP) optraden, slaagden in de moeilijke opdracht om de vragen van de stuurgroep en het veldwerk van de nationale experts te coördineren.

Prof. dr. Heinz-Dietrich Steinmeyer was bereid om ons zijn juridische kennis en ervaring ter beschikking te stellen. Hij luisterde – tussen zijn onderzoekswerk en lesopdrachten door – geduldig naar de juridische problemen die de stuurgroep hem voorlegde en trachtte alle vragen zo exhaustief mogelijk te beantwoorden.

Tot slot gaat onze dank ook uit naar de leden van de stuurgroep die het hele project intensief hebben begeleid en opgevolgd. Aan werkgeverskant waren dit mevrouw María Ángeles Asenjo, de heer Domenico Campogrande, mevrouw Katrin Kandaouroff, mevrouw Laura Lammel, de heer Claes Rydin en mevrouw Djani Antova. Aan werknemerskant ging het om de heren Tom Deleu en Frank Schmidt-Hullmann. De Europese Commissie werd vertegenwoordigd door de heer Sjoerd Feenstra.

Werner Buelen
Projectbeheerder

2 Inleiding

Het project was bedoeld om de bestaande systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten (of vergelijkbare instrumenten) in de Europese bouwsector in kaart te brengen. Tegelijk evalueert het rapport ook de besprekingen over sociale identiteitskaarten die niet tot de oprichting van een systeem leidden. Voor de volledigheid werden in het rapport ook de nog aan de gang zijnde besprekingen meegenomen over het opzetten van een systeem van sociale identiteitskaarten of een vergelijkbaar systeem.

Wat bedoelen we precies met de term ‘sociale identiteitskaart’? Uitgaande van de bevindingen van het project hebben we de sociale identiteitskaart gedefinieerd als *“een geïndividualiseerd certificeringsinstrument van een werknemer dat zichtbare en veilig opgeslagen elektronische gegevens bevat waaruit moet blijken dat aan de specifieke sociale en/of andere vereisten (bv. beroepskwalificaties, VGW-opleiding, sociale bescherming/veiligheidsaspecten, ...) is voldaan door de werkgever van deze persoon en/of door de werknemer zelf.”*

Systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten moeten niet alleen zorgen voor meer transparantie omtrent de naleving van welbepaalde sociale verplichtingen, maar ook voor een beter functionerende arbeidsmarkt. De kaarten kunnen bovendien voor nog andere doeleinden worden gebruikt. Afhankelijk van hun toepassingsgebied kunnen dergelijke systemen ook worden benut om bijvoorbeeld gegevens in verband met de feitelijke werktijden op te slaan. De kaarten kunnen eveneens worden gebruikt als elektronische sleutel die toegang verleent tot externe databanken van de sociale zekerheid of als instrument om de tewerkstellingsperioden van zeer mobiele werknemers te documenteren voor de doeleinden van pensioenplannen, enz.

Het is ook belangrijk om op te merken dat de sociale identiteitskaart slechts één van de beschikbare systemen is en dat zij in combinatie met andere controlesystemen moet worden gebruikt. We onderstrepen meer in het bijzonder dat systemen met sociale identiteitskaarten nooit de fysieke controles op de werkvloer kunnen vervangen: zij zijn er complementair mee. Dit betekent dat sociale identiteitskaarten ter plaatse moeten kunnen worden ‘gelezen’ en aangesloten op geactualiseerde databanken.

Tot nu toe hebben 9 landen een nationaal systeem van sociale identiteitskaarten voor de bouwsector goedgekeurd en ingevoerd: Finland, Zweden, Denemarken, België, Spanje, Frankrijk, Roemenië, Litouwen en Italië. We merken op dat Luxemburg een vergelijkbaar systeem heeft uitgewerkt en dat er in verscheidene lidstaten besprekingen aan de gang zijn over de invoering van nieuwe systemen of de verstrenging van reeds bestaande systemen. Aangezien alle systemen werden (of worden) ontwikkeld vanuit de specifieke behoeften van de eigen nationale context, zijn ze allemaal verschillend en komen ze elk tegemoet aan een aantal nationale prioriteiten in overeenstemming met de toestand in elk land.

Alle bestaande nationale systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten werden ofwel rechtstreeks door de sectorale sociale partners in de bouwsector ontwikkeld en beheerd, ofwel in zeer nauwe samenwerking met deze laatste.

Net als in andere sectoren het geval kan zijn, rechtvaardigen de specifieke kenmerken en eigenheden van de bouwsector wellicht de invoering van een nationaal systeem van sociale identiteitskaarten als bijkomend instrument om de controles te verbeteren. Met deze bijzondere kenmerken bedoelen we meer bepaald de complexe structuur van tijdelijke en mobiele werkplaatsen met soms ingewikkelde en zeer diverse onderaannemingsketens, de hoge incidentie van werkgerelateerde ongevallen en de preventie en bestrijding van sociale fraude. Deze eigenheden rechtvaardigen de noodzaak om meer transparantie te scheppen met betrekking tot de mensen die zich op een bouwplaats bevinden, evenals om een efficiënt systeem van gegevensuitwisseling en -afstemming in te voeren.

De nationale systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten lijken steeds vaker te worden gebruikt als middel om veiligere werkplaatsen te creëren, de gezondheid en veiligheid van de werknemers te verbeteren, en werk te maken van een betere preventie, controle en sanctionering op het vlak van zwartwerk.

3 Samenvatting en overzicht van de bestaande systemen van sociale identiteitskaarten

3.1 Types van sociale identiteitskaarten

Sociale identiteitskaarten kunnen op basis van uiteenlopende criteria in verschillende groepen worden onderverdeeld. Dit hoofdstuk biedt een overzicht van de verschillende kenmerken (variabelen) op basis waarvan de kaarten in groepen kunnen worden ingedeeld.

- **Deelname** [vrijwillig/verplicht]: sociale identiteitskaarten kunnen verplicht of facultatief zijn, afhankelijk van het stelsel dat ze invoert. Gaat het om een stelsel met vrijwillige deelname, dan kan de kaart toch verplicht worden gesteld op een bepaalde bouwplaats indien de hoofdbouwer beslist om deze voorwaarde in de specificaties bij de offerteaanvraag op te nemen.
- **Wettelijke basis** [akkoord tussen sociale partners/cao/wet]: deze variabele verwijst naar de wettelijke basis van de sociale identiteitskaarten in de verschillende landen die werden geanalyseerd (d.w.z. cao's, eenvoudig akkoord tussen de sociale partners, wet).
- **Verantwoordelijke actoren** [sociale partners/paritaire instelling/overheid]: deze variabele verwijst naar de actoren die voor het beheer van het systeem instaan en de kaarten uitreiken. Uit de ontvangen antwoorden blijkt dat het kan gaan om de sociale partners, de werkgever zelf, een paritaire instelling, een overheidsdienst of een combinatie hiervan.
- **Kosten gedragen door** [werkgever/paritaire instellingen/sociale partners/individueel]: deze variabele geeft aan wie de kosten van het systeem en de uitreiking van de kaarten betaalt.
- **Van toepassing op gedetacheerde werknemers** [ja/nee]: uit de ontvangen antwoorden blijkt dat de kaarten van toepassing kunnen zijn op binnenlandse werknemers, gedetacheerde werknemers of beiden.
- **Visuele informatie** [ja/nee]: deze variabele geeft aan of een kaart al dan niet visuele informatie bevat (bv. pasfoto, naam en familienaam van de werknemer).
- **Datachip** [ja/nee]: deze variabele geeft aan of een kaart al dan niet met een datachip uitgerust is.
- **Fraudebestendig** [ja/nee]: deze variabele geeft aan of een kaart al dan niet met een antifraudesysteem/kenmerk uitgerust is, zoals een watermerk, een hologram, enz.
- **Uitreiking** [gecentraliseerd/gedecentraliseerd]: deze variabele verschaft informatie over de manier waarop het systeem wordt beheerd en de kaart wordt uitgereikt. In sommige landen kan de kaart door verschillende overheidsdiensten of actoren worden uitgereikt; in andere landen is slechts één centrale (nationale) overheidsdienst of instantie met de uitreiking van de kaarten belast.

	Sociale identiteitskaart	Deelname	Wettelijke basis	Verantwoordelijke actoren	Kosten gedragen door	Van toepassing op gedetacheerde werknemers	Visuele informatie	Datachip	Geacht fraudebestendig te zijn	Uitreiking (drukken en afleveren)
België	ja	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	sociale partners	paritair sociaal fonds (werkgeversbijdrage)	ja	ja	ja	ja	gecentraliseerd
Denemarken	ja	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	sociale partners	paritaire opleidingsinstelling	neen	ja	ja	ja	gecentraliseerd
Finland	ja	verplicht	wet	werkgever	werkgever	ja	ja	neen	ja ¹	gedecentraliseerd
Frankrijk	ja	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	werkgever (Union des caisses de France CI-BTP)	Union des caisses de France CI-BTP (Werkgeversbijdrage)	neen	ja	neen	ja	gedecentraliseerd
Italië	ja	verplicht	wet + regionale cao's	paritaire instelling of werkgever	paritaire instelling of werkgever	ja	ja	neen	neen	gedecentraliseerd
Litouwen	ja (Identiteitskaart werknemer ²)	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	werkgever of klant	werkgever ³ of klant	ja	ja	neen	neen	gedecentraliseerd

¹ De sociale identiteitskaarten in Finland kunnen een datachip hebben maar dit is niet verplicht. De kaart is sowieso fraudebestendig: het is een elektronische sleutel die op bouwplaatsen wordt gebruikt voor identificatiedoeleinden. Vervalsingen zijn makkelijk vast te stellen.

² In Litouwen worden 3 verschillende identificatie-instrumenten gebruikt in de bouwsector: (1) het socialezekerheidsattest, (2) het identiteitsbewijs van de werknemer, en (3) de identiteitskaart van de werknemer. Voor de doeleinden van dit project verwijst het schema uitsluitend naar de identiteitskaart van de werknemer.

³ Wanneer de klant vraagt om op een bepaalde bouwplaats de identiteitskaart van de werknemer te gebruiken, betaalt hij de kosten. Anders zijn de kosten voor de werkgever (hoofdaannemer of onderaannemer).

	Sociale identiteitskaart	Deelname	Wettelijke basis	Verantwoordelijke actoren	Kosten gedragen door	Van toepassing op gedetacheerde werknemers	Visuele informatie	Datachip	Geacht fraudebestendig te zijn	Uitreiking (drukken en afleveren)
Spanje	ja	vrijwillig	cao ⁴	paritaire instelling (<i>Fundación Laboral</i>)	paritaire instelling (<i>Fundación Laboral</i>)	neen ⁵	ja	neen	ja	gecentraliseerd
Zweden	ja	vrijwillig	contractuele bepaling tussen opdrachtgever en aannemer	sociale partners	werkgever	ja	ja	ja	ja	beide (gecentraliseerd en gedecentraliseerd)
Verenigd Koninkrijk	ja	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	paritaire instelling (<i>Construction Industry Training Board</i>)	werkgever of individueel	ja	ja	ja	ja	gecentraliseerd
Luxemburg ⁶	ja	verplicht ⁷	wet	overheidsdienst	werkgever/detachierend bedrijf	ja	ja	neen (server)	ja	gecentraliseerd
Roemenië ⁸	ja	vrijwillig	akkoord tussen sociale partners	sociale partners via SASeC	(fase 1) proefproject met FSE-financiering (fase 2) paritaire fondsen via SASeC	ja	ja	ja	ja	gecentraliseerd

⁴ Een nationale cao voor de bouwsector voerde de TPC-kaarten in om tegemoet te komen aan de verplichtingen van Wet 32/2006 inzake onderaannemers in de bouw.

⁵ De TPC-kaart is verplicht voor alle werknemers in de bouw die werken of gewerkt hebben voor bedrijven die onder het toepassingsgebied van de nationale cao voor de bouwsector vallen.

⁶ De Luxemburgse overheid voerde een zogenaamd 'E-detacheringsplatform' in voor gedetacheerde werknemers. Nadat zij zich geregistreerd hebben, krijgen ze een werkbadge.

⁷ Het E-detacheringsstelsel geldt alleen voor gedetacheerde werknemers.

⁸ Na een akkoord tussen de sociale partners voor de bouw in Roemenië werd voor werknemers in de bouw een sociale identiteitskaart ontwikkeld. De sociale partners willen de sociale identiteitskaart op nationaal niveau invoeren.

3.2 Sociale identiteitskaarten in een grensoverschrijdende context

Volgens de gegevens die via de nationale vragenlijst werden verzameld, is een sociale identiteitskaart doorgaans vereist voor buitenlandse ondernemingen en gedetacheerde werknemers. Met uitzondering van Frankrijk, Denemarken en Spanje bieden alle onderzochte landen buitenlandse ondernemingen de mogelijkheid om een sociale identiteitskaart aan te vragen of verplichten hen hiertoe. In Duitsland bestaat geen sociale identiteitskaart voor werknemers in de bouw, maar de overheid verplicht er alle aanwezigen op een bouwplaats om steeds een paspoort of buitenlandse identiteitskaart bij zich te hebben. Voor Nederland zijn er geen gegevens beschikbaar over deze welbepaalde aspecten, omdat de invoering van de sociale identiteitskaart er nog wordt besproken (Nederland).

Frankrijk vormt een uitzondering die nader onderzoek verdient. De kaart is er volgens de ontvangen antwoorden namelijk uitdrukkelijk bedoeld om zwartwerk en illegale tewerkstelling tegen te gaan. Bovendien was in Frankrijk bij de omzetting van de Detacheringsrichtlijn (96/71/EG) ook voorzien om een sociale identiteitskaart voor gedetacheerde werknemers in te voeren. Deze beslissing werd uiteindelijk teruggedraaid.

In verband met Spanje mogen we niet vergeten dat werknemers die de kaart willen aanvragen, moeten werken of gewerkt hebben voor een bedrijf dat onder het toepassingsgebied van de nationale cao voor de bouwsector valt. Werknemers die naar Spanje worden gedetacheerd door een buitenlandse onderneming die in een ander land gevestigd is, kunnen de kaart dus niet aanvragen. Deze buitenlandse ondernemingen moeten volgens de Spaanse wet op de detachering van werknemers echter wel een reeks bepalingen van de Spaanse wetten/cao's naleven.

Een ander land waar de sociale identiteitskaart niet van toepassing is op buitenlandse ondernemingen en gedetacheerde werknemers, is Denemarken. Dit kan te maken hebben met het feit dat de Deense sociale identiteitskaart niet werd geconcipeerd als een instrument om werknemers te identificeren. Er is in Denemarken dus geen verplicht identificatie-instrument voor gebruik op bouwplaatsen. De sociale identiteitskaart ('*Uddannelseskort*') die in 2013 werd geïntroduceerd, focust in plaats daarvan uitsluitend op opleiding, beroepsvaardigheden en professionele vorming. Het gebruik ervan is een vrijwillige praktijk waarover de sociale partners het eens geworden zijn.

Luxemburg is een interessant geval. Het voerde een sociale identiteitskaart in die specifiek voor buitenlandse firma's en gedetacheerde werknemers bedoeld is. De sociale identiteitskaart werkt er als een sleutel/link om toegang te krijgen tot een elektronisch '*e-Détachement*' platform met informatie over de gedetacheerde werknemer, zijn werkgever en de dienstverlening in Luxemburg. Dit systeem werd in januari 2014 op poten gezet door de overheid (*Inspection du Travail et des Mines* – ITM) en is verplicht voor alle gedetacheerde werknemers.

	Deelname	Van toepassing op gedetacheerde werknemers	DOEL				
			Werknemers-IK	VGW ⁹	Opleiding / vorming	Werkervaring in de sector ¹⁰	Zwartwerk of illegale tewerkstelling
BELGIË	vrijwillig	ja	ja	neen	neen	neen	ja
DENEMARKEN	vrijwillig	neen	neen	neen	ja	neen	neen
FINLAND	verplicht	ja ¹¹	ja	neen	neen	neen	ja
FRANKRIJK	vrijwillig	neen	ja	neen	neen	neen	ja
ITALIË	verplicht	ja	ja	neen	neen	neen	ja
LITOUWEN	vrijwillig	ja	ja	neen	neen	neen	ja
LUXEMBURG	verplicht ¹²	ja	ja	neen	ja	neen	ja
ROEMENIË¹³	vrijwillig	ja	ja	neen	ja	ja	ja
SPANJE	vrijwillig	neen ¹⁴	ja	ja	ja	ja	neen
ZWEDEN¹⁵	vrijwillig	ja	ja	neen	neen	neen	ja
VERENIGD KONINKRIJK	vrijwillig	ja	ja	neen	ja	ja	neen

⁹ Veiligheid en gezondheid op het werk (VGW).

¹⁰ De kennis die iemand verworven heeft in verband met de beroepspraktijk in een welbepaalde sector.

¹¹ Een gedetacheerde werknemer moet, vóór hij op een bouwplaats begint te werken, van de belastingdiensten een Fins socialezekerheidsnummer en een fiscaal identificatienummer krijgen. De verplichte badge voor bouwplaatsen moet het fiscaal identificatienummer vermelden. Dit geldt voor zowel Finse als gedetacheerde werknemers.

¹² Het *e-détachement*-systeem is alleen op gedetacheerde werknemers van toepassing.

¹³ Na een akkoord tussen de sociale partners in de bouwsector in Roemenië werd een sociale identiteitskaart voor werknemers in de bouw ontwikkeld. De sociale partners willen de sociale identiteitskaart op nationaal niveau invoeren.

¹⁴ De TPC-kaart is verplicht voor alle werknemers in de bouw die werken of gewerkt hebben voor bedrijven die onder de nationale cao voor de bouwsector vallen.

¹⁵ Vanaf 01/01/2016 geldt in de hele Zweedse bouwsector een nieuwe wet inzake elektronische aanwezigheidscontroles die projectontwikkelaars verplicht om de belastingdiensten mee te delen waar en wanneer bouwactiviteiten zullen starten, en om apparatuur ter beschikking te stellen om een elektronisch personeelsregister bij te houden. (Zie ook Hfst. 5: Verdere ontwikkelingen)

3.3 Sociale identiteitskaarten en de erkenning van beroeps- en vakopleidingen en werkervaring in de sector

Als we de sociale identiteitskaarten willen indelen volgens het al dan niet vermelden van beroeps- en vakopleidingen en werkervaring in de sector, moeten we vertrekken van een goede definitie van het begrip ‘beroepsopleiding’. De antwoorden die via de vragenlijst werden verzameld, maakten geen duidelijk onderscheid tussen wat doorgaans wordt verstaan onder VGW-opleidingen enerzijds en vakopleidingen anderzijds. Daarom moeten de kaarten die in Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Spanje werden ontwikkeld, worden beschouwd als kaarten met gegevens over zowel VGW-opleidingen als vakopleidingen.

De CSCS-kaart die in het Verenigd Koninkrijk werd ontwikkeld voor werknemers in de bouw, is bedoeld om te verifiëren of personen die op een bouwplaats willen werken, de nodige opleiding kregen en over de vereiste kwalificaties beschikken voor het soort werk dat ze gaan uitvoeren. Het systeem met de CSCS-kaarten heeft uitsluitend te maken met opleidings- en kwalificatiegegevens. Het systeem houdt helemaal geen gegevens bij over sociale zekerheid, ziekteverzekering, enz. In die zin is een CSCS-kaart meer een kaart met opleidingsgegevens dan een sociale identiteitskaart.

De Deense UD-kaarten werden ingevoerd voor opleidingsdoeleinden en worden gebruikt om beroepsvaardigheden aan te tonen. De kaart kan via een specifiek NemID-identificatienummer worden aangevraagd op een website die wordt beheerd door Byggeriets. Dit is een organisatie van de sociale partners die nieuwe opleidingen ontwikkelt en administratieve diensten verleent aan verschillende paritaire onderwijsraden. De UD-kaarten zijn gebaseerd op het Deense identificatiesysteem, het zogenaamd Centraal-Persoonlijk-Nummer (CPR-nr.). De gebruikers moeten daarom ingeschreven zijn als inwoners van Denemarken.

De TPC-kaart in Spanje bevestigt dat de werknemer specifieke VGW-opleidingen voor de bouwsector heeft gevolgd en bevat gegevens over eender welke andere opleidingen, het professioneel niveau en de ervaring van de werknemer en over de perioden waarin hij in de bouwsector heeft gewerkt. Dit systeem biedt de werknemers de mogelijkheid om hun professioneel niveau aan te tonen met een instrument dat permanent wordt geactualiseerd en steeds beschikbaar en toegankelijk is.

3.4 Sociale identiteitskaarten en de erkenning van VGW-opleidingen

De specifieke identiteitskaarten voor de bouwsector in Denemarken, Spanje en het Verenigd Koninkrijk zijn bedoeld om de werknemers in de bouw te identificeren en om hun vaardigheden op het vlak van VGW aan te tonen. Zowel de CSCS-kaarten als de TPC-kaarten werden opgelegd door een cao die de betrokken sociale partners sloten.

De TPC-kaart (*Tarjeta Profesional de la Construcción* – beroepskaart voor de bouwsector) werd ingevoerd door een nationale cao voor de bouwsector die zo tegemoetkwam aan een wettelijke verplichting die Wet 32/2006 inzake onderaannemers in de bouw voorschreef.

De CSCS-kaarten (*Construction Skills Certification Scheme* – plan inzake het certificeren van vaardigheden voor de bouwsector) zijn niet gereguleerd door een of andere Britse wet. In Schotland wordt naar de kaarten verwezen in de richtlijnen voor publieke aanbestedingen in de bouwsector. In de richtlijnen voor Engeland en Wales ontbreekt een dergelijke verwijzing, maar deze worden momenteel herzien in het kader van de sectorstrategie van de regering voor de bouwsector.

Zowel de TPC als de CSCS-kaarten worden op vrijwillige basis gebruikt. Het merendeel van de vooraanstaande bouwondernemingen en grote woningbouwers in het VK verplicht echter alle werknemers die op een bouwplaats aanwezig zijn, om een CSCS-kaart op zak te hebben. Dit helpt hen namelijk om tegemoet te komen aan de vereisten van de *Health and Safety at Work Act* (VGW-wet) en de *Construction (Design and Management) Regulations* (regelgeving inzake ontwerp en beheer van bouwprojecten).

De TPC-kaart moet werknemers in staat stellen om aan te tonen dat ze een VGW-opleiding gevolgd hebben in overeenstemming met de eerder genoemde nationale cao voor de bouwsector en bevat daarnaast ook andere informatie.

Vóór het TPC-plan werd ingevoerd, moest de vereiste VGW-opleiding voor verscheidene jobs worden gedefinieerd, toegelicht en verplicht gesteld in de nationale cao. De accreditatie van een VGW-opleiding door het TPC-systeem is wettelijk erkend.

Wie in het Verenigd Koninkrijk een aanvraag tot aansluiting bij het CSCS-plan indient, moet een CITB-examen veiligheid, gezondheid en milieu afleggen vóór hij een CSCS-kaart krijgt. Deze kaart wordt pas uitgereikt wanneer de kandidaat voor het examen geslaagd is. Sinds juli 2014 moeten arbeiders die de nieuwe groene kaart van het CSCS-plan aanvragen, aan een nieuwe kwalificatievereiste voldoen. Deze kaart vervangt de vroegere *Construction Site Operative Green Card* waarvoor de kandidaten alleen geslaagd moesten zijn voor de CITB-test veiligheid, gezondheid en milieu.

3.5 Sociale identiteitskaarten en de preventie/opsporing/bestrafing van zwartwerk of illegale tewerkstelling

Enkele respondenten gaven aan dat de sociale identiteitskaart in hun land werd ingevoerd om het probleem van zwartwerk en illegale tewerkstelling aan te pakken (Finland, Frankrijk, Italië, Litouwen, Luxemburg, Roemenië en Zweden). Al deze landen slaagden inderdaad in hun opzet dankzij de ‘werknemersidentificatie’-functie van de kaart, wat betekent dat de sociale identiteitskaart bij controles wordt gebruikt als een identificatie-instrument.

Daar staat tegenover dat er landen zijn die geen sociale identiteitskaarten hebben, maar wel de verplichting hebben ingevoerd om een nationale identiteitskaart of een paspoort bij zich te hebben voor al wie zich op een bouwplaats bevindt. Dit is bijvoorbeeld het geval in Duitsland.

We moeten hier echter onderstrepen dat er een verschil lijkt te zijn tussen het opzet van de sociale identiteitskaart voor werknemers in de bouwsector als middel om het probleem van illegale tewerkstelling aan te pakken enerzijds en de implementatie ervan (verplicht of vrijwillig) anderzijds. In sommige landen die de kaart invoerden om het probleem van het zwartwerk aan te pakken, zou

het interessant zijn om te onderzoeken waarom ze niet voor een verplichte deelname aan het systeem opteerden.

In de meeste landen zijn de kaarten uitgerust met verschillende soorten van fraudebestendige systemen: hologrammen of watermerken, of ID-chips. We merken op dat in bijna alle landen waar de kaart bedoeld is om zwartwerk aan te pakken, kaarten werden ontwikkeld die met dergelijke antifraudesystemen uitgerust zijn. Dit is niet het geval in Finland en Italië. Daar kan de kaart inderdaad met een gewone printer worden afgedrukt en gebeurt de uitreiking op een gedecentraliseerde manier (de werkgever heeft het recht om de kaart zelf aan te maken).

4 Algemene conclusies van het project

Systemen voor sociale identiteitskaarten zijn: *“een geïndividualiseerd certificeringsinstrument van een werknemer dat zichtbare en veilig opgeslagen elektronische gegevens bevat waaruit moet blijken dat aan de specifieke sociale en/of andere vereisten (bv. beroepskwalificaties, VGW-opleiding, sociale bescherming/veiligheidsaspecten, ...) is voldaan door de werkgever van deze persoon en/of door de werknemer zelf.”*

Uit de bevindingen van de studie bleek duidelijk dat de nationale sociale partners in de bouwsector in de loop der jaren de toegevoegde waarde hebben ingezien van een systeem van sociale identiteitskaarten of daarmee vergelijkbare systemen. Voor deze bewustwording werd mee gezorgd door de permanente uitdaging om de werking van de nationale arbeidsmarkten in de bouw te verbeteren en beter te controleren, en door de noodzaak om hiervoor intelligente en efficiënte instrumenten te ontwikkelen. Dit verklaart waarom we het afgelopen decennium in de bouwsector steeds meer systemen voor sociale identiteitskaarten hebben zien ontstaan. Het ziet ernaar uit dat de bestaande systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten in verscheidene lidstaten in de toekomst zullen worden versterkt, terwijl andere lidstaten waarschijnlijk een dergelijk systeem zullen invoeren.

We merken op dat alle nationale systemen voor sociale identiteitskaarten ofwel rechtstreeks door de nationale sociale partners voor de bouwsector werden opgericht, ofwel tot stand kwamen met een sterke betrokkenheid van hun kant. Aangezien een nationaal systeem voor sociale identiteitskaarten rekening moet houden met de specifieke eigenheden van de arbeidsmarkt, is de sterke betrokkenheid van de sociale partners uit de sector één van de doorslaggevende elementen voor het welslagen.

Uiteenlopende arbeidsmarktmodellen en -behoeften in de verschillende landen hebben ervoor gezorgd dat de uitdagingen en vereisten van elke nationale arbeidsmarkt – evenals de mogelijkheden die openstaan voor de sociale partners – zeer sterk verschillen. Als gevolg hiervan zien we een brede waaier van uiteenlopende nationale systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten. Deze verscheidenheid kan binnen een Europese context wat vreemd ogen, maar is toch volkomen gerechtvaardigd omdat de bestaande systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten precies afgestemd zijn op de specifieke kenmerken en behoeften van de nationale arbeidsmarkten.

Uit de beschikbare evaluaties van de bestaande nationale systemen inzake sociale identiteitskaarten, leiden we af dat de meeste systemen duidelijk tegemoetkomen aan de behoeften waarvoor ze werden ontwikkeld. Tegelijk stellen we in verscheidene lidstaten een trend vast in de richting van een versterking van de bestaande systemen voor sociale identiteitskaarten.

Een positieve trend is dat de sociale partners uit verschillende landen steeds meer van elkaar leren en geleidelijk aan systemen met gemeenschappelijke elementen of doelstellingen beginnen te

implementeren. In lijn met deze trend en het groeiende aantal migrantenarbeiders is ook de gemeenschappelijke bereidheid ontstaan om de grensoverschrijdende samenwerking tussen de verschillende nationale systemen te versterken. Mooie voorbeelden hiervan zijn de samenwerking in Scandinavië tussen Zweden en Finland, en de politieke intentieverklaring van de Benelux-landen op dit vlak.

Een fundamenteel probleem dat bij de uitvoering van het project opdook en dat binnen het bestek van de studie helaas niet kon worden opgelost, heeft te maken met het gebruik, de opslag en de verwerking van persoonsgegevens. Dit probleem moet worden gezien in het licht van de verschillende doelstellingen van de systemen op het vlak van sociale identiteitskaarten en de mogelijkheid om (grensoverschrijdend) gegevens uit te wisselen.

Elk mogelijk EU-initiatief inzake systemen voor sociale identiteitskaarten mag slechts als aanvulling dienen bij de bestaande nationale systemen voor sociale identiteitskaarten en moet duidelijk een toegevoegde waarde bieden voor deze nationale systemen. Er mag in geen geval een verplichting komen om de bestaande nationale systemen voor sociale identiteitskaarten te vervangen door een Europees standaardsysteem, noch om de nationale systemen af te stemmen op een Europese norm. Uiteraard sluiten we daarmee geen vrijwillige inspanningen uit van de nationale sociale partners om zelf hun eigen bestaande systeem compatibel te maken met dat van andere lidstaten of met een Europese norm.

Het project leidde tot de algemene aanbeveling dat voor alle werknemers in de bouw een nationaal systeem voor sociale identiteitskaarten zou moeten gelden, ongeacht de werkrelatie en het land van herkomst. Dit zou een optimaal resultaat opleveren binnen de context van de specifieke doelstellingen van de nationale systemen voor sociale identiteitskaarten.